

N:o 34.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 April 1876, kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af återremiss utaf Utskottets Utlåtande N:o 20 angående väckt motion med förslag till författning rörande inteckning i jernväg, kanal eller annan dermed jämförlig anläggning.

Utskottet, som med föranledande af Kamrarnes återremiss tagit under öfvervägande de anmärkningar, hvilka mot berörda utlåtande förekommit, har dervid funnit, att de fleste talare varit af den mening, att lagstiftningen i ämnet borde byggas på de grunder, hvarpå Utskottets förut framlagda författningsförslag finnes hvila.

Vid sådant förhållande har Utskottet ansett sin åtgärd i anledning af återremissen kunna inskränkas derhän, att Utskottet, med berörda förslag såsom utgångspunkt, deri vidtagit allenast sådana ändringar till dess förtydligande och bringande till fullständighet, som må af de framställda anmärkningarne föranledas.

I afseende på hvad blifvit erinradt derom, att såsom vilkor för den ifrågavarande säkerhetens beviljande skulle stadgas, att vederbörande bolag borde visa både att lagfart blifvit meddelad å den jord, som för anläggningen toges i anspråk, och att samma jord blifvit från äldre inteckning frigjord, har Utskottet, under vidhållande af hvad blifvit i dess förra utlåtande anfördt om de stora praktiska svårigheter, som häraf skulle uppkomma, utan att den åsyftade säkerheten blefve i någon afsedd mån förökad, funnit berörda erinringar icke böra leda till någon ändring i förslaget.

Ehuru det torde ligga i sakens natur, att den panträtt, som förslaget åsyftar att inrymma i jernvägsbolags fasta egendom, icke kan in-

träda förr, än i den mån samma egendom varder af bolaget förvärfvad, har Utskottet dock med hänsyn till den anmärkning, som blifvit framställd derom, att förslaget ordalydelse gifve stöd åt den föreställning, att, oberoende häraf, panträtten skulle anses inträda samma dag kungörelsen om pantsättningen vederbörligen offentliggjordes, ansett sig böra uti lagförslaget redaktion vidtagna sådan förändring, hvarigenom ett dylikt missförstånd undanrödjes.

Beträffande derefter de lån, som före författningens utfärdande blifvit upptagna, har Utskottet funnit lämpligen kunna stadgas, att, der dessa, såsom statslånen, blifvit lemnade med vilkor om säkerhet i jernvägen, de äfven böra på grund af de giltiga anspråk på en sådan säkerhet, de dymedelst förvärfvat, enligt lag få samma säkerhet sig tillerkänd och sålunda njuta företrädesrätt framför de lån, för hvilka pantsättning enligt författningen beviljas; men att de öfriga äldre lånen för hvilka några dylika anspråk icke kunna åberopas, skola oförkränkta bibehållas vid den rätt de före författningens utfärdande egt och följaktligen om dem endast föreskrifvas, att pantsättning efter den nya lagen ej må verka dem till förfång; och torde i afseende på sistnämnda lån särskildt böra erinras, att Konungen icke lärer meddela tillstånd till upptagande af nya lån mot säkerhet i jernväg, derest derigenom någon fara för de äldre lånen skulle uppstå.

Slutligen och för tillmötesgående af derutinnan framställda anmärkningar, har Utskottet ansett författningens föreskrifter lämpligen kunna utsträckas jemväl till kanal eller annan dermed jemförlig anläggning, hvartill aktiebolag är egare.

De ändringar i redaktionen, som förslaget i viss mån undergått, äro dels en följd af här ofvan angifna förändringar i sjelfva saken dels ock af sådan beskaffenhet, att därför icke torde erfordras någon särskild motivering.

På grund häraf får Utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Förordning angående pantsättning af jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning.

Vill aktiebolag, som erhållit tillstånd till anläggning af jernväg med rätt att förvärfva dertill erforderlig mark enligt gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, i jernvägsanläggningen bereda säkerhet för lån till visst belopp, göre derom ansökan hos Konungen. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla, utfärdas derom allmän kun-

görelse; och ege i det fall innehafvare af de för nämnda lån utgifna förbindelser i all sådan till jernvägen hörande fast egendom, som ej må med in-teckning enligt förordningen den 16 Juni 1875 belastas, i den mån samma egendom är eller varder af bolaget förvärfvad, panträtt, såsom vore in-teckning beviljad, samt i bolagets till jernvägen och dess drift hörande lösegendom enahanda förmånsrätt, som förlagsman i det, som med förlaget tillverkad är.

För bibehållande af den säkerhet, hvarom här sägs, erfordras ej förnyelse såsom om in-teckning för fordran stadgad är.

Varder af Konungen säkerhet beviljad för flera lån, ege det lån företräde, hvarom kungörelse först blifvit utgifven.

Hvad sålunda stadgad är må ej lända till förfång för fordran, som före denna författnings utfärdande uppstått. Har för sådan fordran säkerhet i anläggningen blifvit utfäst, ege den fordran företräde framför annan, hvarför pantsättning enligt denna författning meddelats.

Denna författning gälle äfven om sådan aktiebolag tillhörig kanal eller annan anläggning, som ej må med in-teckning enligt förordningen den 16 Juni 1875 belastas.

Stockholm den 26 April 1876.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr Grefve *Mörner*: »Efter min åsigt kan Utskottets förslag icke godkännas, och får jag således derå yrka afslag i förhoppning att Kongl. Maj:t måtte, sedan ärendets vikt nu blifvit inom representationen framhållen, låta i ämnet utarbета lagförslag och detsamma sedermera i nåder inför Riksdagen framlägga.

För min del har jag, om Utskottet bort tilltro sig att ett lagförslag framlägga, då önskat, att förslaget haft ungefär följande lydelse:

§ 1.

Jernväg, med dertill hörande egor, må, med den inskränkning här nedan sägs, intecknas om Konungen gifver der lof till.

§ 2.

Sådan inteckning fastställes af Konungen genom beslut, som offentliggöres genom kungörelse i Svensk Författningssamling. Inteckningen gäller ifrån den dag, hvarunder Konungens beslut finnes dateradt.

§ 3.

Inteckning må endast sökas af låntagaren.

§ 4.

Är gäld gulden, må inteckningen dödas, när Konungen, efter anmälan, pröfvar skäligt låta kungörelse om dödandet utfärda.

§ 5.

Inteckning må ej beviljas i jernväg, som häftar för äldre vare sig statslån eller så kallade obligationslån, innan styrkt blifvit att sådant eller sådana lån blifvit guldne, eller innehafvaren eller innehafvarne af nämnda lån inteckningen medgifvit.

Slutligen borde kanske något stadgande införas angående inteckning i jernvägens materiel».

af Herr *Asplund*;

af Herr *Ribbing*: »Äfven vid det förslag till författning angående inteckning i jernväg, Lag-Utskottet nu, vid förnyad behandling af ärendet, afgifvit, har jag med Utskottet ej kunnat förena mig. I betraktande af vigten af lagstiftningens enhet i principer och följdriktighet i deras utförande; af att genom lag lika rätt, så vidt möjligt är, tillförsäkras alla, som förvärfva och ega samma art af rättigheter; samt af att lagen må medföra största möjliga rättsliga säkerhet vid hvarje rättshandling och i hvarje rättsförhållande, anser jag, att ifrågavarande författning, utöfver hvad Utskottet föreslagit, till det minsta bort stadga:

1:o) att, såsom vilkor för medgifvande af rätt till intecknings beviljande, den erforderliga marken blifvit förvärfvad och att åtminstone någon del af arbetet blifvit utförd eller någon slags säkerhet för dess utförande stäld;

2:o) att, om Kongl. Maj:t, vid pröfning af ansökning om rätt till intecknings beviljande, finner särskilda bestämmelser till betryggande af fordringsegares rätt vara erforderliga, han må ega att derom förordna;

3:o) att sjelfva inteckningen i laga ordning sökes vid den domstol, som enligt författningen i hvarje fall utgör laga forum, samt att ansökningen af denna pröfvas och afgöres».

af Herr *Philipsson* med hvilken Herrar *von Gegerfelt*, *Lindgren* och *Torpadie* instämt:» Ehuru det af Lag-Utskottet nu framlagda förslag, om beredande af säkerhet i jernvägsanläggning för lån till visst belopp, så till vida skiljer sig från det först uppgjorda, till Utskottet återremitterade förslaget, att det förstnämnda *dels* utesluter den i det återremitterade förekommande *tidsbestämmelse* för beräkning af den ifrågasatta panträtten och *dels* innefattar stadgande derom, att panträtten uppstår endast i den mån den fasta egendom, som därför göres till föremål, är eller varder af bolaget förvärfvad, samt följaktligen är egnadt att närmare förklara och belysa *beskaffenheten* af den åsyftade säkerheten, finner jag mig likväl, med afseende å så väl de *oegentligheter*, hvilka det nu framlagda förslaget, utur teoretisk synpunkt, företer, som ock de *vådor* för den allmänna fastighetskrediten, som enligt mitt förmenande, genom förslagets upphöjande till lag, skulle uppkomma, föranlåten att emot detsamma afgifva min reservation.

Hvad nyss omförmälda teoretiska skäl beträffar, så lärer det väl

icke kunna förnekas, att pantsättningsbegreppet förutsätter, det *den sak*, som är afsedd att pantsättas, *tillhör* egaren vid *den tid* då pantsättningen sker. Öfverallt i Sveriges lag, då beredande af säkerhet i gäldenärs ännu icke förvärfvade gods, löst eller fast, åsyftas, begagnas uttrycket *förmåns-* eller *företrädesrätt*, för att dermed antyda, att rätten icke sträcker sig till *annan egendom* än den, som tillhör gäldenären vid *den tidpunkt*, då fråga om egendomens användande till betalning af hans skulder uppstår. Med denna uppfattning öfverensstämmer äfven Utskottets förslag angående säkerhets beredande uti den till jernvägen och dess drift hörande *lösegendom*, i hvilket afseende ordet *förmånsrätt* rätteligen blifvit begagnadt. Men ännu mera origtigt och vilseledande torde det vara att använda ordet *panträtt*, då, såsom här skett, densamma göres liktydig med *inteckning*, hvars begrepp ju förutsätter, att gäldenären, då inteckning meddelas, *eger* den intecknade fasta egendomen, hvarjemte kännedom förefinnes derom, att lagstiftningen visat sig särdeles angelägen att *betrygga* inteckningsåtgärden, medelst föreskrift om *bestyrkande* af gäldenärens *eganderätt*, förr än nämnda åtgärd får af domstol vidtagas. Att nu i lagstiftningen utsträcka inteckningsbegreppet till *sådan* fast egendom, som framdeles kan komma att af gäldenären förvärfvas, är så mycket mera betänkligt, som, i händelse vid ett jernvägsbolags inträffade konkurs det skulle visa sig, att stora sträckor af den mark, som till jernvägsanläggningen blifvit begagnad, icke tillhöra bolaget, ett förhållande, hvilket för närvarande i ganska vidsträckt mån eger rum, sådant, i synnerhet i utlandet, skulle kunna framkalla ett misstroende till den svenska inteckningslagstiftningen i allmänhet och följaktligen föranleda en nedsättning i priset å de värdepapper, hvilka, såsom grundade på fastighetskrediten, för närvarande åtnjuta ett stort förtroende.

Till undvikande af nu i korthet antydda oegentligheter och förvecklingar har jag inom Utskottet hemställt om antagande af ett förslag, hvaruti benämningen *förmånsrätt* blifvit använd i afseende å den till jernvägsanläggningen hörande så väl *fasta* som *lösa* egendom. Mot detsamma har förnämligast blifvit anmärkt, att *förmånsrätt* till *fast egendom*, såsom icke innefattande »jus seqvendi» eller makten att göra rättigheten gällande då föremålet för densamma ombyter egare, icke vore i förevarande afseende betryggande. Häremot erinras, att, genom den i förslaget intagna bestämmelse, att intilldess det lån, för hvilket företrädesrätt vunnits, blifvit till fullo guld, bolaget icke skulle ega att utan Konungens tillstånd afyttra den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom eller någon del deraf, trygghet för den inrymda *förmånsrätten* blifvit beredd emot *frivillig* öfverlåtelse af nyss nämnda egendom, enär det väl med visshet

kan antagas, att Konungen icke skulle meddela ett dylikt tillstånd utan att dervid tillse, att fordringsegares rätt icke förnärmas. Hvad åter beträffar förmånsrättens tillgodogörande vid *utmätning* af den *fasta* egendomen, så lär det vara uppenbart, att det i 17 Kap. 9 § 6 mom. Handels-balken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. förordningen den 16 Juni 1875, förekommande stadgande om förmånsrätt till betalning utur utmätt fast egendom, såsom vore inteckning för utmätningssökandens fordran beviljad den dag, utmätningen skedde, icke kan åsyfta *annan* fast egendom, än *sådan*, som, enligt den samma dag utfärdade Kongl. förordning, angående inteckning i fast egendom, kan vardas föremål för inteckning, och följaktligen *icke* jernväg, kanal eller likartad anläggning, som, jemlikt 16 § i sistnämnda förordning, icke får med inteckning enligt samma lag belastas. Denna uppfattning öfverensstämmer med så väl den motivering, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till 1875 års riksdag, om antagande af de ifrågavarande lagarne, som ock lydelsen af 38 § i Inteckningslagen. Skulle emellertid tvekan härom råda, så lär den samma kunna afhjelpas genom ett tillägg till stadgandet i det åberopade momentet uti 17 Kap. 9 § Handels-balken. Emellertid kommer väl, i händelse den till jernvägsanläggningen hörande egendom, den må vara af fast eller lös natur, för någon borgenärs fordran utmätes, ansökan om bolagets försättande i konkurs inom en månad efter det utmätningen verkställdes icke att uteblifva, i hvilket fall utmätningen ju ej medför förmånsrätt.

Härmed må nu vara huru som helst, så lär det väl ej kunna med fog af lagstiftningen fordras, att densamma, angående säkerhets beredande i jernvägar för lån, meddelar *andra* bestämmelser, än *sådana*, som med afseende å så väl allmänna rättsprinciper, som ock öfriga förhållanden inom landet, kunna försvaras; och för min del tror jag det vara riktigare, att man uti den nya lagen gifver den *egentliga* benämningen å *den* rätt, hvilken torde kunna åt lånegifvaren inrymmas, än att välja en benämning, som *lofvar* mera, än den kan *hålla*.

I fråga om säkerheten i den *lösa* egendomen, gifver mitt förslag samma rätt åt fordringsegaren, som Utskottets; ty den omständighet, att i Utskottets förslag förmånsrätten till nämnda egendom identifierats med den i 17 Kap. 7 § Handels-balken förlagsman inrymda förmånsrätt till »det, som med förslaget tillverkad är», skyddar *lika litet* emot öfverlåtelse eller utmätning af merberörda egendom, som bestämmelsen i mitt förslag, att förmånsrätten eger rum *näst* efter samtliga i 17 Kap. Handels-balken upptagna förmånsrätter. Deremot vågar jag framhålla två företräden uti mitt förslag: det *ena*, att man undviker jemförelse med den i lagen åt

förlagsfordringsegare inrymda rätt, hvilken är högst *obestämd*, och vid uppkomna tvister gifvit anledning till mycket olika domstolsbeslut, och det *andra*, att *den förmånsrätt*, hvilken enligt 17 Kap. 12 § Handelsbalken tillkommer kronan till lös egendom för galdenärs utskylder sista och löpande året, de der ej för fast egendom utgå, blifvit förvarad, hvaremot densamma i Utskottets förslag onödigtvis tillspillogifvits.

Sedan jag sålunda redogjort för skiljaktigheterna emellan de två förslagen, rörande *beskaffenheten* af den ifrågavarande säkerheten, får jag, beträffande de öfriga stadganden, i afseende hvarå förslagen äro hvarandra olika, erinra, att jag ansett den åt staten inrymda rätt för beviljade låneunderstöd vara bättre förvarad genom lydelsen af 3 § i mitt förslag, än genom ordalagen i Utskottets förslag; samt att jag trott det vara lämpligt att, med hemtadt stöd af gällande förordning om aktiebolag, i 5 § af mitt förslag införa föreskrift om rättighet för Konungen att, vid pröfning af ansökningen, meddela särskilda bestämmelser utöfver hvad förordningen innehåller.

På grund af hvad jag sålunda anfört, anser jag Utskottet hafva bort tillstyrka Riksdagen att, för sin del, antaga följande:

Förordning om förmånsrätt i jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning.

§ 1.

Vill aktiebolag, som erhållit tillstånd till anläggning af jernväg med rätt att förvärfva dertill erforderlig mark enligt gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, bereda säkerhet i jernvägsanläggningen för lån till visst belopp, göre derom ansökning hos Konungen. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla, varde derom allmän kungörelse utfärdad; och ege i det fall innehafvare af de för nämnda lån utgifna förbindelser uti den till jernvägsanläggningen hörande fasta och lösa egendom förmånsrätt näst efter de bolagets öfriga borgenärer, som för sina fordringar åtnjuta förmånsrätt enligt 17:de kapitlet Handelsbalken.

§ 2.

Der sådan rätt, hvarom här sägs, blifvit för flera lån beviljad, ege den långgifvare företråde, som säkerhet först vunnit.

§ 3.

Den enligt § 1 beviljade förmånsrätt må ej lända till förfång för fordran, som uppkommit innan denna förordning utfärdades; har dessförinnan lån af allmänna medel blifvit bolaget lemnadt under vilkor, att jernvägen med dess tillhörigheter skall utgöra säkerhet för lånet, lände det vilkor fortfarande till efterrättelse.

§ 4.

Intill dess det lån, för hvilket företrädesrätt enligt denna förordning beviljats, blifvit till fullo guldett, eger bolaget icke rätt att afyttra den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom, eller någon del deraf, utan att Konungen dertill gifver lof; sker det, vare ogiltigt.

§ 5.

Finner Konungen, vid pröfning af den i § 1 omförmälda ansöknings, särskilda bestämmelser, utöfver hvad denna förordning innehåller, till betryggande af fordringsegares rätt vara erforderliga, eger Konungen derom förordna.

§ 6.

Hvad i denna förordning är stadgad om förmånsrätt i jernväg gälle äfven om förmånsrätt i kanal och annan sådan anläggning, som ej må med inteckning enligt Kongl. förordningen den 16 Juni 1875 belastas.»

af Herr Grefve *Horn*: »Som genom det lagförslag rörande panträtt i jernväg, Lag-Utskottet förordat, förmånsrätt framför ny panträtt medgifvits endast för statens lån och för de öfriga förbindelser, *hvarför säkerhet i jernvägen blifvit betingad*, och som derjemte Utskottet ansett stadgande icke böra meddelas angående panträtts upphörande eller dödande; men jag för min del icke inser något skäl, hvarför andra obligationslån, som vanligen upptagits för jernvägens åstadkommande, skulle från nämnda förmån uteslutas, samt derjemte finner det kunna vara af vigt att, då, bland annat, ett äldre lån skall konverteras, tillfälle är beredt att få panträtten för detsamma dödad, anser jag mig icke kunna biträda Lag-Utskottets förslag i nämnda delar, såsom följd hvaraf och då jag dels tror det skulle föranleda stor reda och säkerhet för långifvare, om uti den kungörelse, som Konungen skulle låta utfärda angående beviljad

panträtt, äfven inflöte ett tillkännagifvande om de förbindelser, som framför samma panträtt uti jernvägen skulle ega företrädesrätt, dels i öfrigt har anmärkningar emot lagförslaget att framställa, jag i enlighet dermed föreslår följande redaktion af den nya lagen:

»Förordning angående pantsättning af jernväg samt kanal och annan dermed jemförlig anläggning.

§ 1.

Vill aktiebolag, som erhållit tillstånd till anläggning af jernväg med rätt att förvärfva dertill erforderlig mark enligt gällande författningar om jords och lägenhets afstående för allmänt behof, i jernvägsanläggningen bereda säkerhet för lån till visst belopp, göre derom ansökan hos Konungen och bifoge behörig utredning om de låneförbindelser, för hvilka bolaget förut häftar. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla, utfärdas derom allmän kungörelse; och ege i det fall innehafvare af de för förstnämnda lån utgifna förbindelser i all sådan till jernvägen hörande fast egendom, som ej må med inteckning enligt Kongl. förordningen den 16 Juni 1875 belastas, panträtt såsom vore inteckning beviljad, samt i bolagets till jernvägen hörande och till dess drift afsedda lösegendom enahanda förmånsrätt, som förlagsman i det, hvilket med förlaget tillverkadt är.

§ 2.

För bibehållande af den säkerhet, hvarom här sägs, erfordras icke förnyelse såsom om inteckning för fordran stadgadt är; och ege, der säkerhet beviljas för flera lån, den längifvare företråde, som först säkerhet vunnit.

§ 3.

Har, innan denna förordning utfärdades, aktiebolag erhållit lån af statsmedel eller ock upptagit lån på tryckta eller graverade obligationer med längre återbetalningstid än fem år, ege dessa lån företrädesrätt till betalning framför fordran med panträtt, som sedermera blifvit af Konungen beviljad.

Angående sådane lån meddelas äfven tillkännagifvande i den kungörelse, hvarom här ofvan i § 1 förmåles.

§ 4.

Vill bolag, som erhållit tillstånd att jernvägsanläggning pantsätta, låta denna panträtt till större eller mindre del döda, göra ock derom ansökan hos Konungen, hvilken då må om dödningen förordna till så stort belopp, som visas vara godtgjordt å det lån, för hvilket pantsättning skett.

Om sådant beslut utfärdas jemväl allmän kungörelse.

§ 5.

Hvad i denna förordning är stadgadt om panträtt i jernväg gälle ock om pantsättning af aktiebolag tillhörig kanal och annan dermed jemförlig anläggning med hvad till densamma i fast egendom och till dess drift hörer.»

af Herr *Lundberg*, som, om än Lag-Utskottets förestående förslag framför det af Herr A. Philipsson reservationsvis afgifna kunde finnas i öfrigt antagligt, ansåg dervid böra iakttagas: att uttrycket »till jernvägen hörande fast egendom» utbyttes mot ordet »jernvägen», som begagnades uti den afsedda 16 § i förordningen den 16 Juni 1875; att tydligare utmärktes, att panträtt eller betalningssäkerhet icke erhöles annorledes, än så vidt jernvägen å dertill förvärfvad mark vid utfärdande af kungörelse om pantsättningen blifvit eller blefve anlagd; att i afseende å panträtt eller betalningssäkerhet i jernvägen med hvad dertill hörde, som medgifvits eller förklarats skola åtnjutas af långifvare eller fordringsegare, som derutinnan, förr än ifrågavarande förordning antogs, gjort förbehåll, föreskrefves anmälan hos Konungen, så att kungörelse härom kunde varda utgifven; att något sätt bestämdes, hvarpå jernvägen kunde blifva från skedd pantsättning befriad; och att förordningen icke borde afse kanal eller åtminstone icke »annan dermed jemförlig anläggning».

Herrar *Magnus Jonsson* och *Anders Persson* hafva begärt få antecknadt, att de icke i beslutet deltagit.
